

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
16:07	16:18	16:30	16:17	16:11	16:27	16:19	16:29	16:28	16:11	כניסת שבת
17:24	17:21	17:25	17:24	17:23	17:25	17:23	17:23	17:24	17:23	יציאת שבת
17:58	18:00	18:03	17:58	18:02	18:00	18:00	18:01	18:00	18:02	ר"ת

לקראת שבת מלכתא

Dirshu
דרשו' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

להצטרפות לרשימת התפוצה שלחו מייל ל - Dirshu@dirshu.co.il

יום חמישי ב' חשוון תשע"ז | פניני פרשת נח | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

התגלית הדרמטית שהביאה להרס בית החולים העתיק בלומז'ה

בנעוריו כשלמד בישיבת לומז'ה. בעיר זו התנוסס בנין מפואר של בית חולים ישן ועתיק, בנוי מעצים גדולים ועבים. בית החולים נבנה שנים רבות קודם ולא היה לו גיל מדויק כי גם תושבי העיר הזקנים לא ידעו מתי נבנה.

באותה שנה שלמדתי בעיירה, הגיעו והתאספו בעיר רופאים רבים מרחבי היבשת, הנהלת בית החולים העתיק היא זו שהזמינה פרופסורים מפורסמים בעיקר מוורשא, שיבואו לשהות בלומז'ה, לחקור פלא רפואי אפוף מסתורין שקורה בין קורות בית החולים העתיק: חולים המאושפזים בבית החולים זמן ממושך ומחלימים ממחלתם, נחלים לפתע במחלה אחרת חדשה. חולה נכנס עם מחלת מעיים, הוא מבריא ממנה, וכשכבר מתעתד לצאת- פוקדת אותו מחלת כבד. אדם צעיר נכנס עם אולקוס, הוא מחלים ממנה, ולפתע לפני שעוזב את בית הרפואה - נדבק בחיידק אחר מסוכן.

מציאות עגומה זו שנבדקה במשך תקופה ארוכה, ונמצאה נכונה, אילצה את הנהלת בית החולים הוותיק להזעיק רופאים מפורסמים לפתור את התעלומה.

טובי הרופאים מוורשא בדקו, חקרו, התעמקו והתייעצו יחד ימים רבים, והגיעו למסקנה, שהיות והבניין ישן מאד ולא חידשו בו מאומה, הרי שבמשך השנים, כאשר שהו בין כותלי הבניין חולים רבים לאלפים ורבות נבלעו בדפנות העץ חיידקים שונים ומשונים, מחוליים של עוברי המקום, וזה סיבת העברת המחלות לכל המתאשפזים בבית החולים.

המושל הממונה על לומז'ה שמע על החלטת הרופאים, ודן בכובד ראש מה לעשות. לא חלפו ימים מועטים, ובעקבות מסקנת הרופאים, התקבלה החלטה להרוס את הבניין הגדול.

ביום המיועד, התאספו תושבי העיר להביט במחזה הנדיר, ולאחר המשך בעמוד 10 <<<

רב אליהו לופיאן זצ"ל

הרב בנימין בירנצוויג
"כִּי הַשְּׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ" (בראשית ו', י"ב)
תגלית נוראה מתגלה לנו בפסוק, זה לפי ביאורו של רש"י, שאף כל בהמה ועוף השחיתו דרכם בגלל מעשי בני אדם!
לא יאומן עד כמה גדולה השפעת מעשי בני האדם על כל הסובב אותם, עד שגם הבהמות והחיות מקלקלות דרכם ומושפעות ממעשי הקלוקלים של האדם.

יותר מכך, מצינו שאף הדומם מושפע ממעשיו של האדם, כפי שמבואר בדבריו של הגר"א באבן שלמה (פ"ה): שהראשונים, בעת קיבוצם להשרות שכינה בישראל, היו עושים זאת תחת האילנות מעשה ידי הקב"ה, ולא בבית שהוא מעשה ידי אדם, שמה נעשה שלא בכוונת קדושה ויושפעו מכך. ואף תלמידו, מרן הגר"ח מוואלוז'ין זיע"א, היה אומר שהלומדים בספרים שהודפסו על ידי אדם שאינו הגון, לא יראו הצלחה בלימודם, כי השפעת מעשה האדם היא גם על הדומם. מבהיל כל רעיון!!!

ידועים גם דבריו של מרן האור ישראל מסאלנט זיע"א, שכאשר יהודי לומד תורה בוילנא, בפר"ז לא יחלל יהודי את השבת, וכן להיפך רח"ל. נורא למתבונן עד כמה גדולה השפעת מעשה האדם על כל הסובבים אותו, מאדם עד דומם ובהמה, ואף למרחקים.....

ואם במעשה רע כך ההשפעה... הרי כפולה ומכופלת מידה טובה ממידת פורענות, והשפעת מעשה טוב בכוחה לשנות ולהשפיע ביותר על כל הסובבים.

המגיד הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל (חומש המגידים), היה מביא את המעשה הנפלא שסיפר לו מרן רבי אלי' לופיאן זצ"ל, עובדה שהייתה

מדוע עזב ה'בית הלוי' את משרת הרבנות בסלוצק?

”אינני משתתף בשמחת בר מצווה שהחתן אינו דורש בדברי תורה!”

הרב ישראל ליוש

”אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נַח אִישׁ צְדִיק” (בראשית ו', ט')

רש"י מביא שיש מרבתינו שדורשים אותו לשבח, כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

שאלו המפרשים כמה שאלות: מדוע הדורשים לשבח מקבילים את נח לדור 'צדיקים', ואילו הדורשים לגנאי מקבילים את נח ל'אברהם', ולא כמו הדורשים לשבח ל'צדיקים', ועוד שאלו, אחרי שהתורה מעידה על נח שהיה איש צדיק ותמים, איך אפשר כלל לדורש אותו לגנאי, הרי זו דרשה הנוגדת את עדותה של התורה.

שמעתי לפרש, שהרי הבדל גדול היה בין הנהגתו של אברהם כלפי בני דורו, להנהגתו של נח, אברהם עסק בהפצת האמונה בה' יתברך, ואף הוכיח את העם ע"כ שאינם מאמינים בו, ואילו נח היה אכן צדיק תמים אך הסתגר בד' אמותיו ולא פרסם את אמונת האלוקים לבני דורו, הוא לא הוכיחם על מעשיהם הרעים, והסתפק בעבודת ה' הפרטית שלו.

בזאת מבארים גם את העובדה שהוא הצטווה לבנות את התיבה

במשך עשרות שנים, כי עי"ז אנשים שיראוהו עוסק בבניית התיבה ישאלו אותו על מעשיו, והוא יספר להם על המבול שה' עומד להביא לעולם בגלל מעשיהם הרעים, ובכך יתקן נח את דרכו שלא הוכיחם, ואולי עי"ז הם ישובו בתשובה.

א"כ קושיותינו מבוארות, כי אכן גם הדורשים לגנאי, חלילה לא סברו שנח לא היה צדיק, גם הם הסכימו כי צדיק גדול היה נח כפי שמעידה

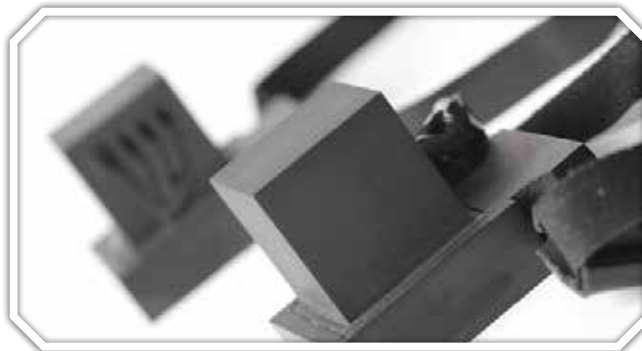
עליו התורה, אלא שבהנהגה המסוימת הזו של פרסום האמונה וההוכחה לזולתו, הוא בחר בדרך שונה מאברהם, ורק בהנהגה הזו לא היה נחשב כלל כלפי אברהם.

רבנים ומנהיגים רבים ומגוונים היו לעם ישראל מאז ומעולם, כל אחד בדרכו הנהיג את צאן מרעיתו, יש אשר הוכיחו אותם וישרו את דרכם בכל צעד ושעל, ויש אשר הראו דוגמא אישית ולא עסקו כלל בהוכחת העם, ואילו ואלו דברי אלוקים חיים, כל דור לגופו, וכל קהילה לעניינה, וכל רב כפי ראות עיניו הטהורות.

ה'בית הלוי', עוד לפני היותו רבה של בריסק, כיהן פאר כרבה של עיירת סלוצק, אך לאחר כמה שנים עזב את העיירה ועבר להתגורר בפולין ללא משרה רבנית, ורק לאחר מכן התמנה לרבה של בריסק.

וכך היה מעשה עזיבתו את סלוצק, הרס וחורבן זרתה ההשכלה באותם ימים, היא כילתה כל חלקה טובה, ונתנה את אותותיה על נגידי העיירה שהתרחקו בהדרגה בקיום התורה בשלמות ובדקדוק, בנו של א' מהנגידים המתרחקים, הגיע למצוות, ואביו ערך לכבוד המאורע אירוע מפואר ומרשים כראוי וכיאה למעמדו הרם בקהילה, עשירים ואישי ציבור רבים הוזמנו לחגיגת בר המצווה המפוארת.

בין המוזמנים היה גם ה'בית הלוי רב העיר, ולשם כך שכר הנגיד כרכרה

מפוארת, והוא בעצמו נסע לביתו של הרב על מנת להביאו לבר המצווה, בהגיעו אל בית הרב, שאל אותו הרב: 'באיזו ענין ידרוש חתן המצוות?' העשיר היה מאוד נבוך משאלתו של הרב, ואמר לרב: 'היום זה לא כמו פעם, נערי בר מצווה כבר אינם מדברים בדרשתם בדברי תורה', נחרד הבית הלוי לשמע תשובת האב, וענה לו בנחרצות: 'אינני הולך לשמחה כזו שהחתן לא מדבר דברי תורה, כיון שזה מושב לצים'.

בדיוק באותה שעה בא לבית הרב א' מעניי העיירה שהיה דבק בתורת ה' וההשכלה לא כרסמה את תמימותו, גם הוא עשה באותו עת חגיגת בר מצווה לבנו. הוא לא בא כדי להזמין את הרב, לא עלה בדעתו שהרב יטריח את עצמו לשמחתו, ובכל זאת בא כדי לבקש מהרב ברכה לכבוד היום הגדול, אך כאשר שמע את דברי הרב שאינו בא לשמחה שהחתן לא מדבר דברי תורה, הרהיב עוז בנפשו ואמר לרב: 'בני כן הכין דרשה בדברי תורה, אולי יבוא כבוד הרב בבקשה לשמחתו וישמע את פלפולו של חתן המצוות!', לפליאת הנוכחים ענה הרב בחיוב להזמנתו ושם פעמיו לצאת מביתו, העשיר נפגע מאוד מהתנהגותו של הרב, ע"כ שהוא מכבד את העני - איש כה פשוט, ובא לשמחתו, ואילו להזמנתו כלל אינו שת לבו. בכל מאודו ניסה לשכנע את הרב, שאם הוא לא יבוא, הדבר יפגע בו מאוד, 'כל עשירי העיירה מחכים לבואו של הרב', טען לו הנגיד, 'אישי

הציבור והמכובדים, יודעים שהלכתי להזמין את הרב, ואיך אראה את פני בלא הרב', הוסיף לטעון ולשכנע את הרב. אך הרב המשיך בעקשנותו, וחזר על דבריו: 'אינני הולך לשמחה שחתן המצוות אינו מדבר בדברי תורה, יידעו כולם כי הלכתי רק לשמחתו של נער המדבר דברי תורה'.

חזר הנגיד אל אולם השמחות במפח נפש, וספר לכל רעיו וידידיו על הבושות הגדולות אותן ספג בבית

הרב, ובכעסו דיבר בלהט על כך שהרב הזה הינו אדם 'מיושן' שכלל אינו מתאים לקהילתנו הנאורה והמתפתחת, כל העשירים שנכחו באולם באותה עת הצטרפו לדבריו וכעסו על הרב מאוד, והחליטו כי עליהם לסלק את הרב מהעיר ויהי מה, ובשל כל החליטו כי אף אחד לא ישכיר דירה לרב, ואף איימו כי מי שישכיר לרב דירה ינודה ולא יעסקו איתו במסחר כלל וכלל. הם אף שכנעו את מי שכבר השכיר לרב דירה, שיוציא את הרב מדירתו, ומשלא הסכים החלו לעשות לו צרות ולנדותו מחברתם. בצר לו פנה אל הרב וסיפר לו את הצרות הרבות שהוא עובר מעשירי העיירה, 'מה עלי לעשות?' שאל בעל הבית את הרב, 'אני רוצה מאוד שהרב ימשיך לגור אצלי, אך כבר תש כוחי מצרותיהם של בני העיר, ענה לו הרב: 'הסר דאגה מלבך, אני כבר החלטתי כי אני עוזב את העיר'. השמועה כי הרב עומד לעזוב את העיר עשתה לה כנפיים, והיא אף הגיעה לאזני מושל העיירה הגוי. שלח המושל להציע לרב כי הוא יתן לו דירה בחינם, רק שלא יעזוב את העיר. אך גם להצעה נדיבה זו לא שהה הרב, וענה למושל, כי הוא אכן מאוד מודה לו על אדיבותו, אבל הוא כבר החליט שהוא עוזב את העיר, וה'בית הלוי' הסביר את הנהגתו, שאינו רוצה שייצא מכך חילול ה', שהיהודים גירשו את רבם, ואילו המושל הגוי השאירו במשרתו.

לאחר מספר ימים, הופתעתי עד עומק נשמת לראות את רבינו מושיט לי צ'ק שבו נקוב הערך הכספי המדוייק של השעון, כשהוא דורש ממני באופן ברור שאקח את הצ'ק ואדאג לפדותו ולהעביר את תמורתו לאותו יהודי מחזיק תורה!

מידת הזהירות והנקיות בממון של מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זיע"א

באזור שכונת "בית ישראל", ששש ושמח על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו. לא הסכים רבנו להצטרף אליו, עד שביירר ומצא שהוא בכל מקרה נוסע בכל יום בדרך זו וכי הוא אינו מכביד עליו. נוסף על כך, התעקש רבנו לנסוע עמו דווקא בזמן שהוא נוסע, ולא יקדים ולא יאחר את הנסיעה בעבורו. כך עשה רבנו את דרכו אל עבר שכונת "מאה שערים" בכל יום, שעות אחדות לפני הזמן שהוצרך להיות שם, הכל כדי לשמור על מידת הנקיות.

ביום המיועד הגיע אותו אברך, נרגש ונסער על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו, והסיע את רבנו אל עבר היעד. כיוון שהגיעו אל מבואות "מאה שערים", חפץ האברך להאריך במעט את הדרך ולהוריד את רבנו במקום היעד. אולם רבנו בירר היכן מצויה ישיבתו והיכן הוא מחנה את הרכב כל יום - ורק שם הסכים לרדת יחד עמו, כדי לא להטריחו.

אכן, נקיות מופלאה.

מעשה בשעון זהב

באחד הימים באתי אל הקודש פנימה יחד עם אחד מגדולי מחזיקי התורה שבחו"ל, שחפץ היה ליהנות מזיוו של רבנו ולזכות לראות את הדרת פניו. אותו מחזיק תורה התפרנס ממכירת שעונים יוקרתיים מסוגים שונים, שהניבו

הכנסות נאות.

כיון שראה את פני רבנו ואף שמע מפיו מילות הערכה על מאמציו להחזקת תורה אשר היא עץ חיים למחזיקים בה ותומכיה מאושה, נתעורר בו חשק בלתי רגיל לזכות להנות תלמיד חכם מנכסיו, חפץ להעניק לו במתנה שעון זהב, הוא ראה זכות בלתי רגילה בעבורו שגדול הדור ישתמש ויכווין את סדריו המפורסמים על פי השעון פרי מנחתו.

סבור היה שיקבל רבנו בשמחה את מתנתו. מה מאד השתומם לשמוע את סירובו המוחלט של רבנו, בהסבירו שאין הוא חפץ ליהנות ממתנת בשר ודם כלל ועיקר החל אותו מחזיק תורה להתחנן ולהפציר ברבנו, שיאות לכבדו ולקחת את מנחתו. כיוון שהכביר בהפצרותיו, עד שהיה נראה שאם ימשיך רבנו לסרב לקבל את המתנה מיידו יגרום לו הדבר לחלישות הדעת ויפגע ענין 'החזקת תורה', ניאות רבנו לקבל את שעון הזהב מיידו.

לאחר מספר ימים בערב שבת קודש, בשעה הקבועה לי מקדמת דנא במחיצת רבנו, הופתעתי עד עומק נשמת לראות את רבנו מקדם את פני מושיט לי צ'ק שבו נקוב הערך הכספי המדוייק של השעון, כשהוא דורש ממני באופן ברור בצורה שאינה משתמעת לשני פנים שאקח את הצ'ק ואדאג לפדותו ולהעביר את תמורתו לאותו יהודי מחזיק תורה!

(גדולה שימושה)

"כִּי אֲתָּה רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה" (בראשית ז', א')
"וכי משום שנכד אני, עלי להפסיד?"

אחד מנכדי רבינו בא בברית הנישואין והוצרך לפרנסה. עלה אל בית הסב הגדול ובקשתו בפי: יואיל נא הסבא להמליץ בפני אלו שבכוחם לקבוע, שתקבל זוגתי משרה בבית ספר פלוני. סירב רבינו להיכנס לעניין.

"וכי עלי להפסיד משום שאני נכד?" הקשה, "הלא ישנם כמה וכמה אנשים שרבנו עזר להם בפרנסת ביתם בצורה זו, ובמה שונה אני מהם?"

וכי עובדת היותי בן משפחה גורעת?
"כן", השיב לו רבנו והוסיף עוד מילה אחת: "נקיות".

תשלום אפילו על כוס מים

בית חתנו הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א, שימש בעבור רבנו מעין בית נוסף על ביתו שבסמטת חנן. בהזדמנויות רבות פקד את הבית, בימי "בין הזמנים", ביומי דפגרא ועוד. "אבא לא שותה אצלי אפילו כוס מים אחת בטרם הוא משלם על כך במיטב כספו", העידה בתו הרבנית אויערבאך ע"ה. עד כדי כך הגיעה מדרגת הנקיות, שאף בבית בתו, שהיה כביתו השני, לא נהנה בטרם שילם את כל ההוצאות.

לא רק כשהתארח רבנו בבית שאינו שלו שילם על האירוח עד הפרטה האחרונה, אלא נהג הוא לשלם בכסף מלא על כל שירות שקיבל. מאז שהוזקק רבנו למי שישאר בביתו עמו בשעות הלילה, התקיימה תורנות בין הנכדים והנינים הרבים שראו לעצמם זכות עצומה לשהות במחיצתו באותן שעות מופלאות ונשגבות, ציפו וייחלו בעיניים כלות לזכות לזה. מצידם היו אפילו מוכנים לשלם על זכות זאת במיטב כספם, ולא הם בלבד אלא כל מי שמע סדריו וצורת לימודו בלילה הגיע אל אזניו.

רבנו נהג לשלם בצורה מסודרת לכל נכד ונין שנשאר ער עמו בשעות הלילה, וככל שנכדיו ניסו להתחמק מן התשלום לא הועיל להם מאומה. רבנו לא רצה להשאיר חייב לשום בריה בעולם מאומה, על שירות שקיבל הוא שילם במיטב כספו.

"תוריד אותי היכן שאתה יורד"

לפני שנים רבות קרסה רצפת בית רבנו, ולא יכול רבנו להמשיך ולגור בדירתו. עקב כך, עבר לדור בבית חתנו הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א בבית וגן, עד שיתוקנו הריסות הבית. אולם השיעורים בבית המדרש "תפארת בחורים" צריכים היו להמשיך כמתכונתם, לבוא ולקחתו בכל יום משכונת בית וגן אל "מאה שערים", ולא נתרצה רבנו בשום פנים ואופן שיטרח מאן דהו במיוחד בעבורו.

בדקו ומצאו אברך הגר בבית וגן שנוסע כל יום ברכבו אל מקום לימודו

מנהל המחלקה, פרופסור ידוע שם, ביקש להצטלם עם מרן הגרא"מ שך זיע"א, למזכרת. רבינו נענה לבקשתו של אותו פרופסור אולם ביקש כי בטרם יצטלמו, ישיב הפרופסור על שאלה אחת ... 'מתי לאחרונה קנית מכונית חדשה?'

ומדוע מרן הגרא"מ שך זיע"א סירב להפנות מבט אל 'מגדל שלום'. פרק באמונה

היה זה כאשר הגיע רבינו ביום מן הימים לבקר את הרב שטערן ז"ל מרחובות, יהודי מוקיר תורה שלקה בליבו, והיה מאושפז בבית החולים. במהלך הביקור, נפגש רבינו עם מנהל המחלקה, פרופסור ידוע שם, אשר ביקש להצטלם עם רבינו למזכרת, באשר המפגש עם גדול הדור המפורסם היה לכבוד גדול עבורו. רבינו, נענה לבקשתו של אותו פרופסור אולם ביקש כי בטרם יצטלמו, ישיב הפרופסור המלומד על שאלה אחת ... כמובן, הרופא הסכים בשמחה, ורבינו שאל: "אמור נא לי, מתי לאחרונה קנית מכונית חדשה?..."

על פניו של הפרופסור, ניכר היטב כי השאלה מסיבה לו עונג... "השנה קניתי מכונית חדשה" - הוא השיב על כך בלי להסתיר את גאוותו בכך, ובלי להבין להיכן חותר רבינו. "האם החלפת את מכוניתך משום שהקודמת התקלקלה?" - הקשה רבינו בתמימות מעושה, והפרופסור מיהר להשיב בשלילה "מה פתאום... המכונית הקודמת היתה בת שנה בלבד כאשר החלפתי אותה! כמעט בכל שנה אני מחליף מכונית, מבלי קשר למצבה המכני!"

"ומדוע אתה עושה זאת?" - התעניין רבינו בסקרנות, והרופא הסביר בנחת, כפי שמסבירים למי שאינו מבין מאומה בכגון-דא: "בכל שנה, יוצא לשוק דגם חדש, ובו שיפורים ושכלולים! לכן, מאחר ואני מעוניין להנות מפסגת

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

הקידמה - אני מחליף את רכבי בכל שנה ורוכש את הרכב המשוכלל ביותר!"

"מעניין... מעניין..." - מלמל רבינו כביכול לעצמו, ושוב פנה אל הפרופסור בשאלה: "אמור לי מה גבול השכלולים? מתי לדעתך יהיה להם סוף?" הרופא גיחך לעצמו, לנוכח השאלה אותה פירש כבורות מצידו של רבינו... "אין גבול!" הוא הבהיר. "אין גבול, ולעולם לא יהיה גבול! אין סוף לשכלולים ולשיפורים שניתן להוסיף" הסביר.

כעת, הרצין רבינו ושאל: "אם בשכלולים עסקינן, אמור נא לי: כפרופסור למחלות לב, אילו היית מתבקש להציע שיפור במערכת הלב, מה היית משפר?"

חשב הפרופסור רגע או שניים, ולאחר מכן השיב בלי היסוס: "לא הייתי משנה מאומה!!! הלב הוא מכונה מושלמת, ביכולתו לבצע את תפקידו במערכת הגוף בצורה הטובה ביותר, ואין להוסיף או לגרוע ממנו דבר!". עתה היה זה הרגע להוביל את השיחה אל המקום אליו היתה מיועדת להגיע מלכתחילה... "הרואה אתה?" - פנה רבינו אל הפרופסור בחיוך, "זה ההבדל בין מעשי הבורא יתברך שמו לבין מעשי בני האדם... מעשי בני האדם נתונים תמיד לשיפורים ולשינויים, אשר אתה עצמך מעיד כי לא יהיה להם סוף... ולעומתם, מעשיו יתברך, הרי הם היצירה המושלמת, אשר ממנה אין לגרוע ועליה אין להוסיף!..."

(מתוך "אורחות החיים")

"וַיֹּאמְרוּ הֲבֵנָה נִבְנָה לָנוּ עֵיר וּמְגִדָּל וְרֵאשׁוּ בְּשֵׁמִים" (בראשית י"א, ד')

לפני שנים רבות, נזקק רבינו להגיע לתל אביב בכדי לטפל בעניין ציבורי חשוב. בדרכו אל היעד - חלף הנהג על פני 'מגדל שלום', בנין גבוה בן למעלה משלושים קומות שנחשב במושגי הימים ההם לגורד שחקים: ככלל, הבניה לגובה הייתה אז נדירה ביותר, ובנין בן למעלה משלושים קומות - היה חריג לחלוטין בנוף. אף שהתחבורה הייתה קשה באותם ימים, רבים נהרו מכל רחבי הארץ לראות את הפלא הארכיטקטורי, עם השלמת בנייתו.

ובכן, כשחלף רכבו של רבינו בסמוך למגדל, ביקש הנהג להפנות את תשומת ליבו לפלא הגדול. ככל שהתקרב הרכב אל המגדל עצמו - הגביר הנהג את מאמציו לזכות בתשומת ליבו של רבינו, אך לשווא.

כביכול בעקשנות מכוונת, התעלם רבינו מניסיונותיו של הלה, ונותר שקוע בלימודו. בחלל המכונית ריחף סימן שאלה גדול... "מדוע נהג כך רבינו? וכי מה היה קורה אילו היה מפנה את מבטו רק כהרף עין בכדי לחזות בפלא הגדול - אחר שהזדמן לסביבה בלאו הכי?" - תהו כל הנוכחים, אולם רבינו לא סיפק הסברים באותו הרגע.

רק לאחר ששב אל ביתו - פתח רבינו את סגור ליבו ושח לנהג התוהה: "בוודאי סבור אתה, כי סירבתי לחדול מלימודי אפילו לרגע בכדי לחזות בפלא הגדול,

ואכן צודק אתה. חז"ל הקדושים הלא לימדונו כי המפסיק ממשנתו ואומר 'מה נאה אילן זה' וכיוצא ב - הרי זה מתחייב בנפשו. למרות זאת, מוכרח אני להודות כי לסירובי להפנות את מבטי, הייתה סיבה נוספת.

"אתה רצית להסב את תשומת ליבי לדבר פלא. ציינת כי הכול באים מקרוב ומרחוק בכדי לזון את עיניהם בפלא הלזה. אבל אני, הלא שקוע הייתי בפלא הגדול ביותר של הבריאה, בתורה הקדושה! אין פלא גדול יותר מאשר התורה, ולפיכך לא יכולתי להסב את מבטי ולהתיק את עיני אפילו לרגע אחד מהפלא העצום הזה! סירבתי להביט בפלא מעשה ידי אדם - בה בשעה שלפני ניצב הפלא הגדול ביותר, הפלא של הריבונו של עולם!" - סיים רבינו.

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי אמנם ניתן להפיק תועלת מרובה מהתבוננות בנפלאות הבריאה, אמנם ניתן לשאוב מלא חפניים של אמונה מהתבוננות בתבונתו של הבורא יתברך, אולם ככלות הכול, ישנו פלא גדול יותר - הלא הוא התורה הקדושה, ואת זאת אסור לנו לשכוח אפילו לרגע!

הבריאה - פסגת השלמות

ההתבוננות בנפלאות הבריאה אשר ניכרות על כל צעד ושעל - שימשה ביזו של רבינו ככלי בו הוכיח ונלחם את מלחמת חייו, מלחמת האמונה, כנגד המבקשים לערער את יסודותיה. דוגמה לכך - יכולים אנו למצוא מהמעשה הבא:

"שאלתי פעם" סיפר בנו, "במה זכה שיהיו לו מיוצאי חלציו כשישיים גיבורים במלחמתה של תורה המשמשים כמורי הוראה בכל תפוצות ישראל?" אמר לי "תדע, זה עלה לי בהרבה דמעות"

'נחלים של דמעות שפכתי' - מרן בעל 'שבט הלוי' על התפילה והדמעות ששפך לפני בורא עולם

שסמוך לשיבה היה יער קטן שהיה נוהג לעשות שם "התבודדות" והיה מתפלל ושופך שם נפשו לה' ש"יעזרהו הקב"ה להרביץ תורה בארץ ישראל"

בדומה לזה סיפר תלמידו הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א, כי רבינו התבטא באוזניו ואמר לו שבעודו בחוה, תפילתו הייתה כל העת שיזכה לעלות לארץ ישראל ולהיות בה מרביץ תורה. וגם התחנן לזכות להגיע לאמיתה של תורה והקב"ה סייע בידו שכל שאיפתו להגדיל תורה ולהאדירה תתקיים.

אולם לא רק על עצמו התפלל והתחנן רבינו לפניו יתברך, אלא גם על

בניו ונכדיו. "שאלתי פעם", סיפר בנו רבי יוסף צבי, "את אאמו"ר במה זכה שיהיו לו מיוצאי חלציו כשישיים גיבורים במלחמתה של תורה המשמשים כמורי הוראה בכל תפוצות ישראל?" אמר לי, "תדע, זה עלה לי בהרבה דמעות" - וכשהייתי אומר הפסוק (ב'ובא לציון) "לא ימוש מפיק ומפי זרע ועד עולם", שפכתי הרבה דמעות. דבר זה אינו בא בקלות, צריך לשפוך הרבה שיח ותפילה

לפני ה'". ופעם התבטא רבנו ואמר, "לא דמעה אחת ולא שתיים, לא כוס אחד של דמעות ולא שתיים, אלא נחלים של דמעות שפכתי על לא ימוש מפיק ומפי זרע ומפי זרע ועד עולם..." עז היה רצונו לראות את בניו ונכדיו גדלים לגדולי תורה ויראה.

רבינו היה האדם ששאף להגיע לשיא הגדלות בתורה ויראת שמים. שאף להורות תורה לכל עם ישראל. להעמיד בנים ותלמידים מורי הוראה ודיינים לאלפים ולרבבות. התפלל והתחנן ובכה לפניו יתברך על כך, ואכן זכה בעקבות זאת שמיאל הקב"ה את כל בקשותיו ותחינותיו, וקיים בו מה שנאמר "הרחב פיך ואמלאהו"...

(מתוך ולא שבט הלוי בלבד)

"וְאֵי הֲנִי מְקִים אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת זְרַעְכֶם אֶחְרִיכֶם" (בראשית ט', ט')

רבינו שידע את הסוד והכוח של מתנת התפילה ונהיר היה לו כי בכוח התפילה יכול האדם להשיג את כל אשר יחפוץ, אפילו את שיא הפסגה בתורה וביראת שמים, השתמש בזה רבות. בעצמו העיד כי כל מה שזכה, זכה רק בכוח התפילה. שח רבינו לאחד מנכדיו ואמר כי סוד ההצלחה שלו בתורה, נבע מכוח זה שלא היה יום שלא הוריד דמעות בברכות התורה כדי שיצליח בתורה ויראת שמים.

תיאור מרטיט על ברכת התורה של רבינו נשמע מפי נכדו הרה"ג רבי מרדכי יהודה וואזנר שליט"א. בהיותו בחור צעיר לימים ביקש ממנו רבינו

שישן עמו בביתו. הוא נענה לבקשה וזכה לשמוע את רבינו מברך ברכת התורה בבכיות עצומות ובכוונה עצומה נוראה ונשגבה. כאשר כל מילה ומילה נאמרה בלב מלא רגש, בבכי ותחנונים לפניו יתברך...

אבל לא רק בברכת התורה היה רבינו בוכה ומתחנן על תורה, הנה מה שסיפרו תלמידיו ששמעו מפיו של רבינו: "כשלמדתי בישיבת חכמי לובלין, הייתי מתבודד ומתפלל על יד עץ מסוים. למרות שעברו מאז עשרות

שנים, אני עדיין זוכר את המקום ואת העץ שעל ידו עמדתי והתפללתי באופן קבוע. 'שם על יד העץ בקשתי בדמעות שליש פעמים רבות מהשם יתברך שיזכה אותי לכתרה של תורה'. וכן לא פעם סיפר רבינו לצאצאיו ותלמידיו, כי הוא יכול להראות להם את העץ הפינתי בקרבת ישיבת חכמי לובלין, אשר תחתיו "לילות רבות הייתי מתפלל ומתחנן בדמעות שלישי". וזו הייתה נוסח בקשתו הטהורה: איך זאל ווערין איינס מיט דער תורה, און איך זאל קענען כל התורה כולה' (שאני יהיה מאוחד עם התורה, ושאדע את כל התורה כולה).

הוא התפלל אז גם על הגשמת שאיפתו שיזכה להיות מרביץ תורה בארץ ישראל. שאיפה שהתגשמה במלואה. כמו שסיפר תלמידו הרה"ג רבי חיים ליברמן שליט"א: זכיתי לשמוע מפי קודשו כמה פעמים,

כאשר באה משלחת מסלונים, והרב הסכים לקבל את כתב הרבנות, הפקידו שומרים על בית הרב על מנת למנוע ממנו לעזוב את העיר, ורק בליל סופה וגשם הצליחו להוציאו בסתר ובשעה שישן על מיטתו העלוהו על עגלה וגנבוהו

הרב יחיאל מיכל שטרן שליט"א על הצדיק רבי מוטל'ע מאושמינא, וברכת הצדיקים

באחת העיירות שבאירופה אשר החליט לפתע שהינו רוצה לדעת ללמוד. הוא פנה לרבי זלמן סנדר (אביו של בעל הדבר אברהם) ובקש ממנו ברכה שידע ללמוד. שמע רבי זלמן סנדר את מבוקשו ואמר לו: הינך שואב מים, יהודי בריא וחזק, תצק בכוח רב שלוש פעמים: "אני רוצה לדעת ללמוד".

שואב המים שכאמור היה בריא ובעל כח, עשה כפי שנאמר לו וצק שלוש פעמים בקול אדיר וחזק עד שקירות הבית החלו לרעוד "אני רוצה לדעת ללמוד", ואז ברכו רבי זלמן סנדר שידע ללמוד.

וראה זה פלא, הוסיף רבי איסר זלמן וסיפר, לא יאומן כי יסופר, אדם זה שהיה עם הארץ הגיע תוך זמן קצר ביותר להשגים מדהימים בלמוד התורה והיה לתלמיד חכם מובהק.

ברכת מרן רבי יצחק אלחנן

סיפר ראש ישיבת חברון הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל כי בזמן המלחמה הטורקית באו לפני הגאב"ד דקובנא רבינו הג' רבי יצחק אלחנן זצ"ל משלחת נשים שהן היו אלמנות חיות אשר בעליהן נלקחו לשדה קרב ובכו לפניו מתוך חששם לרוע עתידם. יצא איפוא הגאב"ד דקובנא אליהן ובכה אף הוא עימהן יחד עד שלפתע נפתח פיו וקרא לאמר 'מבטיחני לכם שכולם יחזרו'.

וכך הוה איש מכל יוצאי הצבא לא נעדר.

ואמרתי סיים הגר"י סרנא זצ"ל שהמופת לא היה בקיום ברכתו והבטחתו של רבי יצחק אלחנן אלא בבכיותו של אותו צדיק שחש בעצמו בכל לבו בכאבם של נשות ישראל עד כדי בכיה וכשצדיק שכזה גוזר כבר אין פלא שגזירתו מתקיימת.

ויוטעם הדבר ע"פ דברי החתם סופר (או"ח סי' קמו) הוא שואל איך מותר לבקש מצדיק ברכה שיתפלל בעבורו

הרי אסור לבקש מאמצעי אלא רק מהקב"ה ותיירץ שכלל ישראל הם גוף אחד והצדיקים הם ראש הגוף ולכן הראש רשאי להתפלל בעד שאר חלקי הגוף. וכל זה כשאכן 'הראש' מרגיש 'שהגוף' הוא חלק ממנו וכך הצדיקים אכן מרגישים את כאב הזולת ומתפללים על אחרים כי זה חלק מהגוף שלהם.

מבקשים ברכה

החפץ חיים הגיע באחד ממסעותיו אל אחת העיירות, כשתוך זמן קצר סובבים ומקיפים אותו המון רב שביקש בקול בוכים 'ברכנו רבינו'.

"אב איננו מרוצה כשבנו האחד שולח אליו את בקשתו באמצעות בנו האחר" השיב רבי ישראל מאיר "והרי כולנו בניו למקום, ועל כל אחד לפנות ישר אליו בבקשותיו, ואם יש מי שהוא בקרבנו המרגיש שאביו בשמים מתרעם עליו קצת, הריני מבטיח לכם שהוא מתאוה מאד מאד שנרצה ונפייס אותו ומצפה לתפילותינו ולשובנו אליו!"

(מתוך מידות והנהגות טובות - הרב יחיאל מיכל שטרן)

"כִּי אַתָּה רִאֲתִי צְדִיק לְפָנַי" (בראשית ז', א')

יש בכחו של צדיק לברך את ישראל, וברכותיו פועלות ממש, כמו שכתב בחינוך (מצוה רל"ח) "הצדיקים והחסידים ימהרו דבריהם לפעול בכל מה שידברו עליו, וזה הדבר ידוע ומפורסם בין יודעי דת ומביני מדע".

וכן כתב הרמב"ן (באיגרת הקודש פ"ה) "דע כי גזירת החסידים המתדבקים במחשבתם בעליונים על כל דבר שהיו מחשבים בו ומתכוונים עליו באותה שעה היה מתקיים אם טוב ואם רע..." (וברמב"ן במדבר א. מ"ה מרמז להקוּיטלאך והפדיון שנותנים לצדיק ומזכירים השמות שפועל בעליונים).

ברכת רבי ישראל פרנקפורט מקרלין

רבי דוד מקרלין נחלה פעם קשות, והרופא הזהירו לא לשתות יין, לאחר זמן קצר נכנס משמשו של רבי ישראל מפרנקפורט ואמר לו שהרבי שלח לו יין - ואם ישתה אותו יתפא, לא חשש רבי דוד לרגע, בירך ברכת הגפן על היין ואמר אם הרבי אומר, עלי לקיים דברו גם נגד דברי הרופא. האמונה הפשוטה שהיה לרבי דוד - לרבי ישראל היתה ללא גבול...

רבי מוטל'ע מאושמינא מברך וברכתו מתקיימת

הצדיק רבי מוטל'ע מאושמינא נתפרסם שמו כבעל מופת שמתקיימות

ברכותיו. מרחוק ומקרוב באו, בני ברית ואינם בני ברית מי לשם ברכה ועצה טובה, ומי לשם רפואה, נהרו אליו. החפץ חיים התבטא אודות גדלותו בתורה: "מי יוכל לעמוד במחיצתו בגן עדן?" ואף פעל למנותו בין מנהיגי הדור (הובא בספר "החפץ חיים לרמ"מ ישר"). מרן החזון איש התבטא עליו "בטוחני שהיה לו רוח הקודש" (הובא בפאר הדור).

הרבה קהילות ניסו להעבירו לכהן בקהילתם, עד שהוצרכו להעמיד שמירה ליד ביתו לבל יבואו אחרים

לקחתו לקהילתם, ובספר קהילת אושמינא הובא איך שבגניבה הצליחו לגנוב אותו, כמובא בספר תולדות קהילת אושמינא "שכאשר נודע בעיר שבאה משלחת מסלונים, והרב הסכים לקבל מהם את כתב הרבנות, הפקידו שומרים על בית הרב, על מנת למנוע ממנו לעזוב את עירנו, ורק בליל סופה וגשם הצליחה המשלחת מסלונים להוציאו בסתר בשעה שישן על מיטתו ועם המיטה העלוהו על עגלה וגנבוהו".

בכתבי העת שיצאו בזמנו הרבו לדבר על "מעשה הגניבה".

ברכת צדיק

החיד"א בספרו חדרי בטן (ויחי ב, אות י"ד) מביא שהרמב"ם בן ח' שנים נשק ידי הר"י מיגאש קודם פטירתו, ואמר שלא זכה למה שזכה, אלא באותה נשיקה שנשקו וברכו והאציל עליו מחכמתו, ומשום הכי קרא להרב אבן מיגאש רבו".

ברכתו של רבי זלמן סנדר

מרן רבי איסר זלמן מלצר סיפר מעשה ביהודי עם הארץ שואב מים

פעם התהלכו בשבת בלילה ברחובות ארה"ב מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל, וכ"ק האדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצוק"ל, כשכל אחד עם קבוצת תלמידים משלו. רבי יעקב שאל את רבי יואל: במה זכית להינצל!?

הגאון הגדול רבי יצחק שיינר שליט"א בסיפורי מופת על גדולי הדור בעבר

ליטא. ניגש אליו ת"ח נודע ושאלה בפיו: ב"ה, כיום רואים כי אכשר דרא, ובחסידי השי"ת עולם הישיבות צמח וגדל להיות פאר ותפארת, ויש אלפי עמלי תורה שמשקיעים כל מרצם בעלייה בתורה ויראה, אך לא רואים את הגדולים שהצמיח דור העבר, כמרנן הגרי"ז, החזון איש ועוד כהנה. מדוע כך הדבר?

רבי חיים הרהר רגע קמעה, ומיד השיב תשובתו: כולם היו תלמידים של מרן הגר"ד ליבוביץ או שהם ראו את יגיעת התורה שהייתה לו וקבלו מושגי ענק בגדלות, ומי שלא ראה את מושגי הגדלות שהיו למרן הגר"ד, קשה לו להיות ענק בתורה כל כך.

ואכן חושבני שהדבר המיוחד שהיה קיים בישיבות של פעם, אלו הדמויות שניווטו את עולם הישיבות. כשאנו חיינו בישיבה בצלו של הרבי הגדול רבי שלמה היימן, ראינו מהי שקיעות בתורה, ראו עליו בחוש שהוא היה תלמידו של מרן הגר"ד ליבוביץ, והוא היה א-שטיקל רבי ברוך בער, זה נתן דוגמה לבחורים איך צריך להיראות, כיצד גדלים באמת בסולם העלייה בתורה בישיבה.

אני נזכר בסיפור שיום אחד בזמן חורף בישיבה היה שלג כבד מאוד, משהו שמתרחש אולי פעם בעשרים שנה בארה"ב. העיר כולה הייתה משותקת, לכן בני הישיבה המבוגרים שדרו בסמיכות לשיבה או בביתם ולא בבניין הישיבה עצמו, התקשו להגיע לשיבה, לשיעורו של ראש הישיבה מרן רבי שלמה היימן זצוק"ל. והנה בשעה היעודה נכנסתי לשיעור ומכל שישים הבחורים הגיעו רק ארבעה בחורים לשיעור במסירות נפש ממש, ואני ביניהם. רבי שלמה נכנס לשיעור והחל בקול גדול למסור את השיעור באותה התרגשות וריתחא דאורייתא כפי שהורגל מדי יום ביומו. אחד התלמידים הרהיב עוז ושאלו, מדוע הוא מוסר את השיעור בחוזק כאילו ישנו לפניו אולם מלא בשומעים, הרי הרב רואה כי אין כאן אלא ארבעה בחורים ולא יותר, ואין צורך לדבר בקול גדול כל כך.

השיב לו רבי שלמה מנהמת ליבו - וכי חושב אתה שאני אומר את השיעור רק לכם? אני אומר זאת לכם ולבניכם ולנכדיכם, לתלמידיכם ולתלמידי תלמידיכם, יש כאן בחדר מאות נשמות טהורות שחפצות לשמוע את האור שבסוגיה הנלמדת, ובשל כך אני מדבר בקול גדול.

זו לא הייתה מליצה, כי באמת חשו בכל שיעור שכך הם פני הדברים, והוא ראה זאת כאמת לאמתה, וזו הייתה הדמות שהייתה לנו לעיניים ביושבינו בישיבה, וזה הביא לצמיחתם של בני הישיבה שראו מהו הייעוד האמתי של כל אחד ואחד מבני הישיבה.

(מוסף שבת קודש - יתד נאמן סוכות)

"כִּי אֶתְּךָ רִאִיתִי צָדִיק לְפָנַי" (בראשית ז', א')

התלמידים, כשרק עמדו ליד רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל אהבו את התורה אהבת נפש וקבלו ממנו השפעה רבה. היה סיפור עם רבי יעקב כשהוא הגיע לאמריקה בתחילה כמשולח, היה צריך למצוא לעצמו פרנסה, ונהיה ראש כולל בכולל מסוים. כמובן שהיה צריך לאסוף כסף עבור הלומדים, והדרך הייתה שהמוסד היה שומר את הקבלות של שנים עברו, ונדיבי עם היו נותנים לפחות אותו סכום, אם לא מוסיפים.

ואכן, רבי יעקב הגיע לאחד העשירים עם הקבלה, ונקב לו בסכום שתרים בשנה שעברה.

התורם אמה, אבדוק בקבלות שלי מה תרמת, כי זה נראה לי הרבה מידי, והוא אכן בדק ומצא שהוסיפו עוד אפס אחד בקבלה על הסכום שנתן, והסכום גדל בהרבה מחמת כך. רבי יעקב הזדעזע כל כך מכך, ואמר בהחלטיות: אם אנשים שיקרו, אני מתפטר מהכולל בזה הרגע, ומאותה שנייה אני לא קשור למקום הזה. השיב לו הגביר, לכל הפחות אתן לרב שכר טרחה שטרח להגיע עד הנה, אך רבי יעקב ענה נחרצות - אינני רוצה.

הרי הגעתי רק בשביל הכולל, ומאותו רגע אני לא אוסף בשבילכם, ולא מגיע לי על כך דבר.

סיפור נוסף זוכר אני, שפעם התהלכו ברחובות ארה"ב מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל, וכ"ק האדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצוק"ל, ונפגשו בשבת בלילה בברוקלין, כשכל אחד מטייל עם קבוצת תלמידים משלו ומשוחח בלימוד ובדברי אגדה. כשנפגשו השניים, רבי יעקב שאל את רבי יואל: במה זכית להינצל? רבי יואל חשב וחשב, ואז אמר - אני לא יודע, אולי בגלל שמעולם לא התפשטתי (מבגדים לפיג'מה מ.ב.) והייתי נרדם מתוך לימוד.

ואז פנה רבי יואל ושאל את רבי יעקב: ולמה אתה זכית להינצל? חשב רבי יעקב, ואחרי פסק זמן אמה: אולי בזכות כך שמיום עומדי על דעתי לא הוצאתי דבר שקר מפי.

כשאלו הם הגדולים, רבי יעקב ורבי יואל, שהיו שני ענקיים של תורה באמריקה, אכן זוכים להצמיח דור של לומדי תורה.

מהי הדרך שראוי להתחזק ולהתקרב כיום לתורה נוכח הניסיונות הכל כך קשים שקיימים בעת הזאת?

שאלה זו כבר נשאל מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל לאחר ימי המלחמה הנוראה. אני זוכר שהיו שחששו כי אין תקומה לעולם התורה, ומי יודע איך יקום דור חדש להחיות את התורה שהייתה קודם המלחמה בישיבות

כ"ק האדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצוק"ל

בדרך היו כלבים אימתניים, הבחור ליווה את רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א, ונתקף בפחד: געוואלה, יש כאן כלבים טורפים! המשגיח רבי יחזקאל אמר לו: "תתפוס בחליפה שלי ולא יאונה לך כל רע"

ואיך מצאו תלמידי ישיבת מיר בשנחאי היכל בית המדרש וחדר אוכל מוכן ומזומן • רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל בסיפורים מופלאים על מי שמעוטר בצלם אלוקים

ארוכה ודרך קצרה. בדרך הקצרה היו מסתובבים כלבים אימתניים, וכמובן לא הלכו דרכה, ובדרך ארוכה הסתובבו סוכני הממשל ופקידי המשטרה.

רבי יחזקאל תמיד הלך בדרך הקצרה. בחור ליווה אותו פעם ונתקף בפחד: געוואלה, יש כאן כלבים טורפים! המשגיח רבי יחזקאל אמר לו: "תתפוס בחליפה שלי ולא יאונה לך כל רע", וכך היה. הכלבים עמדו בשקט כאלו איש לא עובר לידם.

התלמיד ההוא, בסוף ימיו, התגורר כאן בארץ ישראל, בתל אביב. שמעתי מפי פלוני שהוא עצמו נסע אליו לשמוע מפיו את העובדה - שהחזיק בחליפה של המשגיח ועברו את כלבי הטרף, פשוטו כמשמעו.

כלב השמירה שנצמד לדלת

סיפר לי רבי שלום שבדרון זצ"ל, כי בהיותו באמריקה, סיפרה לו אלמנה פלונית את המעשה הבא: היא החזיקה כלב בבית. מדוע? לאחר שהתאלמנה פחדה להתגורר לבדה עם הילדים (והעושר הרי מביא גנבים), לכן רכשו לה כלב שמירה, כדי שאם יהיה מי

שרק ינסה להיכנס לחצר - קולות הנביחות ישמעו עד הרחוב השלישי, ואם הוא יכנס לתוך החצר - הכלב יתנפל עליו ויעשה בו שפטים. כלב שמירה!

פעם אחת בשעות הבוקר היא מבחינה שהכלב המסור שלה רץ מהחצר לתוך הבית פנימה, ונעמד ליד השמשה הקדמית של הדלת השקופה, מסתכל מבפנים החוצה וכאילו נתלה ונשען על הדלת. עומד דום, כאילו רועד ממה שהוא רואה.

עד שהיא חושבת היא שומעת דפיקות על הדלת השקופה. התקרבה והנה, לא פחות ולא יותר, רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל עומד ליד הפתח. הכלב אפילו לא נבח, ברח פנימה וכאילו נדבק לדלת. כלב הרי לא יודע חוכמות, הטבע שלו לנבוך ולקעוס, ונאלם דום.

בעלה המנוח היה מהנדיבים של הישיבה בברנוביץ, רבי אלחנן הגיע לאמריקה למסע התרמות (ושב לברנוביץ ממש עם פתיחת המלחמה העולמית ונספה בקובנה בפורט התשיעי, הי"ד) לכן הגיע לביתם. ר' שלום סיפר כי הדגישה ואמרה, שכל העת כאשר רבי אלחנן היה בבית, הכלב נשאר במקומו כאילו נדבק לדלת הכניסה, עמד דום. אחרי שרבי אלחנן יצא, שב הכלב למתכונתו הקודמת לקפוץ ולרוץ כאחד הכלבים, ויהי לפלא.

הוא הענין אשר דברנו אודות צלם האלוקים שניכר על פני האדם. אבל איזה אדם? זה ששומר על הצלם אלוקים שלו. מוראדיג. "נשמה שנתת בי טהורה היא", הנשמה היא הצלם אלוקים שבאדם, והצדיקים שומרים עליה בשלמות.

(מתוך יחי ראובן)

רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל

"ומוֹרְאֵכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עֲלֵי כָל חֵית הָאָרֶץ" (בראשית ט', ב')

ישנן עובדות בעניין המיוחד הזה, שלחיות הטורפות יש "דרך ארץ" כלפי בן אדם המעוטר בצלם אלוקים.

העיר שנחאי שביפן הייתה בשעתו מקום הצלה לשיבת מיר בשנות המלחמה העולמית. בני הישיבה ורבותיהם שהו שם שש שנים. הם הגיעו ליפן בנסי ניסים וחיו שם בניסים גלויים. קשה לתאר את המציאות שהייתה, כאשר שלוש מאות בחורים יחד נמלטים מהאש הבוורת באירופה, מגיעים ליפן ו... מוצאים שבשנחאי מוכן ומזומן להם בית מדרש

מפואר גדול, גבוה וענק ובו מקומות לכל הבחורים, כאילו נבנה בשבילם במיוחד - לפי מספר בחורי הישיבה שהגיעו. ולא רק בית מדרש, אלא גם 'חדר אוכל', הפלא ופלא.

כיצד זה קרה? יהודי פלוני מיליארדר ששהה רבות ביפן או שהתגורר שם לצורך מסחרו, החליט שהיהודים המועטים שביפן צריכים בית כנסת גדול. היהודים לא התגוררו במרכז העיר שנחאי, אבל כיון שהוא עצמו שהה במרכז המסחרי של העיר, החליט לבנות

שם את בית הכנסת, בנין ענק שבנייתו עלתה הון תועפות. לא היה מי שיבוא להתפלל שם, והעשיר עצמו כמעט לא נכנס אליו, ובשבתות שכרו בתשלום עשרה יהודים שיבואו להתפלל בבית הכנסת שעמד כמעט שומם (כיון שהיה רחוק ממקום מגוריהם).

לא היה לו די בבניית אולם תפילה, כי חשב לעצמו: הרי היהודים ביפן צריכים לעשות שמחות וחתונות, לכן נכנס לו כעין ג'וק בראש, ובצמוד לבית הכנסת בנה אולם של חתונות עם שכלולים מיוחדים - חיבור גז לבישול. למי היו אז המושגים הללו? גז לבישול?!

וכך עמדו הבאים משתוממים, כאילו הם בתוך חלום. מצאו שמוכן ומזומן היכל בית המדרש וחדר אוכל. אך היה חסר להם משהו אחד: סטנדרים.. בהיותם במיר הורגלו ללמוד רק עם סטנדרים, אבל בית הכנסת נבנה ורוהט רק בספסלים (את הסידורים היו מחזיקים בידיים או על שולחן) "בעזרת ה' יהיו סטנדרים" - הכריז המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין. "יהיו סטנדרים!" הכריז גם ראש הישיבה.

בשנחאי התגוררה משפחה עשירה שהחזיקה נגר פרטי. ראש הישיבה פגש את הנגר ובקש שיבנה סטנדרים. אמר לו הנגר: "לא ראיתי מימי סטנדר מהו, תשלחו אלי שני בחורים שיסבירו לי מה זה, ואדע כיצד לבנותו". הסבירו לו. הבין. לקח אתו פועלים, ובתוך שלושה ימים היו סטנדרים מעץ לשלש מאות בחורים. יש תמונות מהיכל הישיבה ביפן, ורואים שכולם יושבים עם סטנדרים גדולים ונאים, באולם עם תקרה גבוהה במיוחד.

מקום מגורי הבחורים היה רחוק מבית המדרש שכאמור, נבנה במרכז המסחרי של העיר. הגויים ימ"ש הטילו עליהם מגבלות קשות, והיה אסור ללכת ברחוב, רק עם רישיון מיוחד. היו שתי דרכים לבית המדרש - דרך

נוכל לצייר שאם האדם היה צריך להעביר חבילה לאמריקה, כל מה שהיה עליו לעשות הוא להגיע לחוף הים, ולצוות על אחד הדגים הגדולים שיעמים על גבו את החבילה ויעבירה לאמריקה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מביא את דבריו של המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זצ"ל על אפשרות שליטה על הטבע שניתנה לאדם לולא חטא

לעשות את חפצו של האדם, ולמלא את כל משאלותיו. גם בעופות ניתן היה להשתמש, 'בכל מקום גבוה אשר אין יד האדם מגעת שם, וכן לפרוח בהם באוויר להתחקות ולהתבונן בנפלאות ה'; בחכמת מערכת הגלגלים והכוכבים ומסילותם; כלשונו הקדושה של ה'לשם'. ובמילים אחרות, לא היינו נזקקים כלל למטוסים, ולא למחיר ההפעלה הכל כך יקר שלהם, אלא היינו משתמשים בעופות השמים. ה'לשם' מוסיף 'כי גם לעמוד על סתרי פליאות התורה, היתה גם כן תועלת גדולה מאוד אם היה אפשר לעוף באוויר ולעלות לרום וכו'.

'ועל דרך זה בכל מיני בעלי החיים, מכולם היתה תועלת גדולה, כל אחד לפי תכונתו, ובפרט מכל מיני הבהמות וחיותו - יער, אשר הם גיבורי כוח להשתמש בהם עבודות גדולות וקשות בהרים ובעבות, וכן בכל המדבריות, ובכל המקומות המרוחקים'. כלומר, לא היינו נזקקים לטרקטורים ויתר כלי העבודה הכבדים הנראים במקומות העבודה, וניתן היה להשתמש בבהמות הללו.

'והיו כולם עבדים נאמנים לאדם, אם היה זוכה לזה, כי קודם החטא היו בעלי החיים מוכשרים בשכל ודעת בכל מיני עבודות אשר היה שייך'.

לא היה זה נס ממש

ה'לשם' מבסס כמובן את דבריו על פירושי הראשונים כמו ה'אבן עזרא' ואחרים, הכותבים שהחיות היו בעלי דעת ובעלי

דיבור גם בספר 'אדיר במרום' של הרמח"ל מובא כי הבהמות שבזמן האדם הראשון היו במדרגת בני האדם של עתה.

מכל הדברים הללו, אמר הרב שליט"א במסיבת סיום החג, ניתן ללמוד שכאשר אנחנו נתקלים בסיפור ניסים שבו נראית שליטתו של אדם צדיק וירא חטא על החיות, יתכן להסביר שלא היה זה בבחינת נס ממש, אלא האדם הצדיק הוא הגיע למעין דרגתו של האדם הראשון לפני החטא, שכאמור היה זה טבעי שהאדם שלט על כל החיות, ולכן ניתנה לו גם הפעם שליטה על החיות.

כך נוכל אולי להסביר גם את מה שהיה עם חנניה מישאל ועזריה שהמלך הכניסם אל כלוב האריות, ולא אירע להם מאומה. כי שלושת הצדיקים הללו הגיעו לדרגת אדה"ה, ושליטתם על בעלי החיים היתה טבעית.

וכך בכל המקרים הנוספים שאירעו במהלך הדורות, כשאנשי סגולה ויראי חטא יכלו לבעלי חיים, בחלקם טורפים ומסוכנים, שלא הזיקו להם כלל. כמו בסיפור של 'הפני יהושע' שרדף אחרי האריה, וכמו בסיפור הידוע שכולנו גדלנו עליו על אותו יהודי צדיק שלא רצה לנסוע בשבת, ועזב את שיירתו באמצע המדבר, וזכה שאריה ישמור עליו במשך כל השבת.

"כִּי הִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ" (בראשית ו', י"ב)

בסעודת סיום חג שמחת תורה (תשע"ד) ציטט רבינו הגאון המרא דאתרא שליט"א כמה דברים מתוך הספר 'ליקוטי נגלות' של בעל ה'לשם', בו ליקטו המאספים מדברי סבו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זצ"ל. בספריו הקדושים העוסקים בתורת הנסתר, יש קטעים 'נגלים' רבים, והמלקטים הביאו את הדברים ככתבם וכלשונם.

ה'לשם' היה מגיע לביתו רק בשבתות, ומיד במוצאי השבת היה יוצא את היערות, מתבודד שם עם אלוקיו ומחבר את ספריו הקדושים. ה'חפץ חיים' זיע"א אמר עליו שכאן בעולם הזה אפשר לעמוד לצידו, אבל בעולם הבא ספק גדול אם נוכל להתקרב אליו!

בסעודת סיום החג ציטט הרב שליט"א מתוך דברי ה'לשם' על פרשת בראשית, ובתחילת הספר הנ"ל מתמקד המחבר הק' על אפשרות השליטה על הטבע שניתנה לאדם, ובכלל זה שלטון ורדייה על בעלי החיים, לא רק בדגים ועופות, אלא גם על הנחש, כמו שמובא בגמרא בסנהדרין (נ"ט ב') 'חבל על שִׁמְשֵׁ גדול שאבד מן העולם', ורק בגלל החטא שחטא האדם נלקחה ממנה שליטה זו, ונשארה רק אצל בעלי חיים ספורים.

לא היינו נזקקים כלל למטוסים

ה'לשם' כותב עוד שאלמלא

החטא לא היתה מציאות שאדם ישלוט על חברו, על אדם אחר, וכלשונו - 'לא היה שום עבודות והשתמשות מאדם אחד אל זולתו כלל וכלל, כי כולם בני מלכים הם, בני מלך מלכו של עולם ית"ש, אשר בצלם אלוקים נעשו כולם, כזה כן זה'.

ודווקא מפני כך, שבני האדם לא היו שולטים אחד על השני, לזה היה בריאת כל מיני בעלי החיים שבעולם שיהיו עבדים לאדם, ויהיו שומעים אליו לכל מה שמצווה אליהם וכו'. ונתן כל בעלי חיים לאדם, שיהיו שומעים אליו כעבדים ושישתמש בהם האדם בכל צרכיו, כל אחד לפי כוחו ומקומו. וה'לשם' מפרט, כיצד היה האדם מנצל את בעלי החיים העומדים לשרותו. 'הדגים להשתמש בהם בכל השימושים וההצטרפויות שבמים, לעבור בהם ארחות ימים, ולהוציא על ידיהם כל הסגולות הטמונות בעמקי המים וכו'.

אם ננסה לתרגם את הדברים בלשונו, אמר הרב שליט"א, נוכל לצייר ולומר שאם האדם היה צריך להעביר חבילה כלשהי לשיבת ליקוואד באמריקה, כל מה שהיה עליו לעשות הוא להגיע לחוף הים, בחיפה, ביפו, בתל אביב, באשדוד, או בכל מקום אחר, ולצוות על אחד הדגים הגדולים שיעמים על גבו את החבילה וישאנה לליקוואד... והדג היה משועבד

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

כשקנה רבינו את דירתו ברחוב סורוצקין, התקשר לקבלן: "אפשר לעלות אליך?" הקבלן חשש, אמר: "כבוד הרב, אני בא אליכם!" "לא", אמר רבינו בפסקנות, "אני בדרך אליך!"

על מידת הנקיות וההקפדה בממון של בעל ה'אור לציון' רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

"כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם" (בראשית ו', י"ג)

פעם הודיע רבינו שמתחילים ללמוד מסכת פלונית, והיו חלק מהתלמידים שהביעו מורת רוח. כבר למדוה - אף שאין להשוות את רמת הלימוד - מבקשים הם ללמוד מסכת אחרת. אחד מהם אף גילה בקיאות, ציטט דברי הגמרא (עבודה זרה י"ט ע"א) על הפסוק: "כי אם בתורת ה' חפצו" (תהלים א, ב) שאין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו

חפץ. ופירש רש"י: לא ישנה לו רבו אלא מסכת שהוא מבקש הימנו. שאם ישנה לו מסכת אחרת אין מתקיימת, לפי שלבו על תאוותו, מקור מפורש.

התאזר רבינו בסבלנות, וענה בנועם: "אילו אני הייתי המחליט, שוקל הייתי את הבקשה. אבל איני אלא פקיד. אני עושה מה שראש הישיבה (מורנו הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל) אומר לי לעשות, איני זז ימין ושמאל: אומרים לי ימינה, אפנה לימין. שמאלה, אפנה לשמאל. ראש הישיבה הורה ללמד מסכת זו,

אלמד מסכת זו! יתר על כן: גם אם יאמר לי ללמוד דף גמרא אחד כל החיים, אלמדו!"

"אני שכיר, בא בזמן ויוצא בזמן!"

זכור כיצד היה מופיע לשיעורים קודח מחום, כיצד הגיע בחוליו. שח הרה"ג רבי משה אריה שליט"א, בשעתו, כיהן כמשגיח בישיבה. כידוע, היה רבינו מוהל מומחה, וכמה הוקיר את המצוה! הולך היה למרחקים כדי למול. ומכל מקום, תנאי התנה: לא על חשבון זמני הישיבה! או בשמונה וחצי בבוקר, לפני השיעור, או בצהריים, לאחריו. לא אחת, כשהגיע וראה שעדיין לא התארגנו, התנצל: "אני ממהר לשיעור", ויצא.

שגור היה על לשונו: "אני שכיר, בא בזמן ויוצא בזמן!" ובאמת נשאר הרבה יותר מהזמן

"האם נותר איזה חוב על הדירה?"

כשקנה רבינו את דירתו ברחוב סורוצקין, שילם מחירה לפי התקדמות שלבי הבניה כמסוכם, ובסיום הבניה קיבל את המפתח. יום אחד התקשר לקבלן: "אפשר לעלות אליך?" הופתע, וחשש, אמה: "כבוד הרב, אני בא אליו!"

"לא", אמר רבינו בפסקנות, "אני בדרך אליך!"

החשש התעצם. כעבור שעה קלה התדפק רבינו בפתח ביתו. טרח והגיע בעצמו מרחוב אלקנה לרחביה. קיבלו בכבוד, ורבינו פתח ואמר: "ראה, שילמתי את כל הכסף וקיבלתי את המפתח"

"כן, ודאי - אם יש איזו תלונה, איזה תיקון, רק יאמר. נבצע מיד!"

"איני יודע, זאת עוד נראה. אבל אני רוצה לעבור מחר לדירה החדשה"

"בשעה טובה ומוצלחת!"

"אמן. ורצוני שתאמר לי האם נותר

איזה חוב. האם יש איזו תוספת, האם יש איזו טענה. רצוני להכנס לדירה כשהיא נקיה מכל חוב ותשלום!"

"לא, מה פתאום, אין כלום. הכל שולם!"

"אתה בטוח? תחשוב, תסתכל בתיק, תנסה להזכר. אולי בקשנו משהו חריג, אולי תוספת בניה או איכות. אני מבקש ממך, אל תסתיר ממני, אשלם עד הפרוטה האחרונה. אל תמנע ממני מצוה!"

"לא, לא מגיע מאומה!"

וידא רבינו שוב ושוב, עד שנחה דעתו. בירך, והלך.

ומסכם הקבלן: בניתי ומכרתי מאות דירות, אם לא אלפים. ומעולם לא ארע שבא קונה ודחק בי להזכר, אולי יש איזו יתרת חוב או תוספת מחיר... (סתוך "רבינו האור לציון")

רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

התגלית הדרמטית שהביאה להרס בית החולים העתיק בלומז'ה

<<< המשך מעמוד 1

אדם שהיו בו, וזה משפיע הלאה, והיינו מה שאמרה תורה בפרשתנו: "ותשחת הארץ לפני האלוקים" עד שהחיות והבהמות גם התנהגו לא טוב, כדברי רש"י, כי כאשר האוויר מורעל - ההשפעה מרחיקה לכת גם על חיות ובהמות."

סיים ר' שלום זצ"ל, שומה עלינו להתבונן עד כמה רבה רעת האדם בהשפעת מעשיו הרעים על כל הסובב אותו ועד כמה יש להיזהר בכל מעשה ומעשה.

שהבניין הגדול על קירבו וכרעיו נהרס, שכרו עוד פועלים רבים והוציאו את העצים, האבנים וכל הפסולת מחוץ לעיר ושרפו אותם באש כליל! כאן, שתק מרן רבי אלי, ואח"כ הגביה את קולו והמשיך: "אם במחלות הגוף כך, קל וחומר במחלות הנפש. חיידקי טומאה במקום כל שהוא - בכוחם להרעיל את האוויר במחלות רוחניות. יש ארצות שיש בהם תאוה גדולה לכסף! יש אזורים שהאוויר בהם מורעל בתאוות האוכל! כל מקום לפי החיידקים הרוחניים שם, כך גם בבית, שהתגוררו בו אנשים שחיללו שבת או טהרת המשפחה וכדו', המקום לא נקי, הוא הושפע ממעשי בני

כיצד הגיב הרב אברמסקי למוכר הסוודרים שבא לביתו?

אמרה לו הרבנית, בחפץ לב הייתי קונה, אבל הארון מלא בסוודרים, כך שאין לי צורך בכך, אמר לה אותו רוכל, אם כך אז לפחות שאקבל ברכה מהרב, האזין הרב אברמסקי לדברים ומיד כשהכניסה הרבנית את הרוכל לחדר כדי לקבל את הברכה, הכניס הרב את ידו לכיסו והוציא משם סכום כסף נכבד ומסרו למוכר הסוודרים, כמוכר שלאחר מכן גם בירכו בחום רב להצלחתו וכו'.

כשסיים הרב, יצא הרוכל מביתו שמח וטוב לב.

אחר שיצא הרוכל, פנתה

הרבנית לרב בשאלה,

כזה סכום נותנים לו?

ענה לה הרב בואי ואסביר

לך, היהודי הזה מסכן

הוא, אם באמצע החורף

ועוד בשכונה הכי קרה

בירושלים, מסתובב לו

יהודי מבית לבית למכור

סוודרים, כשברור לכל בר

דעת, שכל תושבי בית

וגן כבר הצטיידו מזמן

בסוודרים לכל המשפחה,

אם כן בטוח שמדובר

באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכר לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר בחדש עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

הרב יצחק פוליטנסקי

"וַיַּכֵּר אֱלֹקִים אֶת נַח... וַיִּשְׁפּוּ הַמַּיִם" (בראשית ה', א')

כתוב בפרשה: ויזכור אלוקים את נח...וישוכו המים ולכאורה תמוה על

איזו זכירה מדובה, שבעקבותיה הסתיים המבול?

אומר על כך המדרש בבראשית רבה, מה זכירה נזכר לו? שזן ופרנס

אותם כל שנים עשר

חודש בתיבה. כלומר

הדאגה והחסד שעשה נח

עם באי התיבה והאכילים

בזמן המבול, אותם זכר

לו הקב"ה.

רואים מכאן, את

העוצמה שיש בנתינה

ובחסד, שכידוע מסירותו

של נח לדאוג לכל אחת

מהחיות, הייתה בצורה

מושלמת וללא גבול,

מתוך שימת לב לפרטים

הקטנים (כמו הסיפור

עם הזיקית ועוד), וזאת

כשחלקם אוכלים ביום

ואחרים בלילה וכדו', עד

כדי כך גדולה מצווה זו, שיש בכוחה לסיים את המבול ולהוציא את נח מהתיבה, ק"ו בחסד שעושים עם בני האדם ומשתדלים לעשותו בשלימות ובשימת לב לצרכי הזולת, כמה כח והשפעה יש מכך.

בעניין זה של שלמות בעשיית חסד, מספר הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל על רבו הגדול מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שהיה מפורסם ברגישותו ובהבנה שהיתה לו לצרכי הזולת גם כשמדובר באנשים פשוטים. היה זה בשנותיו המאוחרות של הרב אברמסקי, כאשר באחד מימי החורף הקרירים בשכונת בית וגן, בעודו יושב ולומד בביתו, התדפק על דלתו יהודי, כשפנתה הרבנית לפתוח, עמד שם רוכל עם מזוודה מלאה בסוודרים, תוך שהוא מציע אותם למכירה.

הצטרף עוד היום
וקבל את
הניוזלטר היומי
אליך ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

מובן מפני מה צריך לעשות זכר למעשה בראשית או זכר ליציאת מצרים, אך מפני מה צריך לעשות בעולם זכר למבול?

אמר לו ה"חקל יצחק": זו שאלה טובה ואיזה תירוץ יש לך?

הוסיף ה"חקל יצחק" על דבריו את הנאמר בכתובות: "היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה, שמשנתארסה היו בה מומין הללו ונסתחפה שדהו נכנסה לרשות הבעל, הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות, דברי ר"מ, וחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון ואם יש מרחץ באותה העיר אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון מפני שהוא בודקה בקרובותיו".
והסביר: כתוב "בשר בשדה טריפה לא תאכלו" כי כאשר אדם בביתו, הוא יודע מה הוא קונה ובאיזה הכשר, ויכול להקפיד על כשרות וקדושה ושאר עניינים, אך כאשר יוצא החוצה, הוא מקל לעצמו, ועל כך באה האזהרה שגם בשדה, מחוץ לביתו, שיקפיד על המאכלות שלו ושאר ענייני הקדושה.

רבי יעקב יוסף מספינקא זצוק"ל

ועל כך באה המשנה ואומרת שאם יש מרחץ בעיר, ששם מתגלים המומין שבסתר, יש להיזהר ביותר על הקפדות בכשרות וצניעות, כי לא יוכל לטעון אחר כך שזה היה מקח טעות, כי שם מתגלים המומין שבסתר.

(מתוך הספר שיח יעקב יוסף)

ממעין החסידות - הרב מנחם שטוב

"אֵת קִשְׁתִּי נָתַתִּי בְּעֵנֶן וְהָיְתָה לְאוֹת פְּרִיט בְּיַד הָאֲרִי" (בראשית ט', י"ג)

מספר רבי יעקב יוסף מספינקא זצוק"ל: נסעתי פעם עם זקני הקדוש, ה"חקל יצחק", למעיינות מרפא ברומניה. בעת שהייתנו שם הגיע מולנו אוכלנדער רב ודיבר עם ה"חקל יצחק" בדברי תורה. בין הדברים, שאל על מה שנאמר בפרשת "ויסכרו מעינות תהום", ואומר רש"י "כשנפתחו כתיב

כל מעינות וכאן אין כתיב כל, לפי שנשתיירו מהם אותן שיש בהם צורך לעולם כגון חמי טבריא".

ושאל: "מובן לי מפני מה צריך לעשות זכר למעשה בראשית או זכר ליציאת מצרים, אך מפני מה צריך לעשות בעולם זכר למבול?"

אמר לו ה"חקל יצחק": "זו שאלה טובה, ואיזה תירוץ יש לך?"

אמר לו אותו הרב, בשם זקן אחז: "לפעמים קשה להסביר לאדם כיצד הקב"ה, שהוא א-ל

חנון ורחום, הביא מבול לעולם, לכן השאירו את המעיינות החמים, וכאשר באים לשם אנשים בחופשות הקיץ ורואים איך מתנהגים שם, זו כבר לא שאלה מפני מה היה המבול".

כיצד נכנס ויצא האויר בתיבת נח?

הרב צבי וינברג

"וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה" (בראשית ח', ו')

בספר אגדות אליהו על הירושלמי (פסחים פ"א ה"א - לרבי אליהו הכהן זצ"ל בעל השבט מוסר) מקשה, למאן דאמר דצוהר הוא חלון והיה סתום

ועליה נאמר ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה, ההבל באיזה מקום היה יוצא, ואיך היו חיים בתוך התיבה כיון שלא היה מקום להוצאת ההבל.

וכותב ליישב בג' אופנים:

א. ויש לומר דסובר דכיון דיש חיות השואבות כל הבל היוצא מן האדם והבהמה היו יכולים לעמוד אף על פי שלא היה מקום להוצאת ההבל, כאשר ראיתי כתוב לאמר כשירד אלכנסדרוס מוקדון לתהומות ים, עשה תיבה של

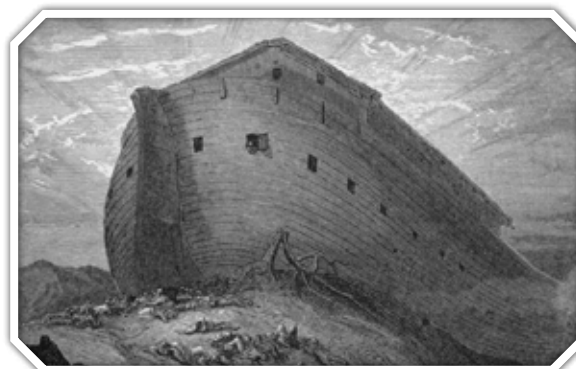
זכוכית סתומה באופן שלא יכנסו בתוכה המים, וישב שם, ושם בתוכה תרנגול לידע השעות, וחתול לפי ששואב ההבל כדי שיוכל לעמוד בתוכה, וכלב אחד כדי לשוחטו מיד ברדתו לתחתית הים, כדי שיעלה את התיבה למעלה לסוף שלשה ימים, כדרך הים שפולט לחוץ את המת

אחר שלושה ימים.

ב. ע"פ מה שאמרו חז"ל (תרגום יונתן בראשית י"ג) שעוג היה מחוץ לתיבה ונח היה מפרנסו דרך חור, ובאותו חור היה ההבל יוצא.

ג. ע"פ מה שאמרו חז"ל (זבחים ק"ג): שנח קשר את הראם מחוץ לתיבה, והכניס את ראש חוטמו לתוך התיבה, ודרך מקום הכנסת חוטמו של הראם, משם היה ההבל יוצא.

(קב ונק)

מדוע במיצרי גיברלטר יש זרמים חזקים מכיוון האוקיינוס לתוך הים התיכון?

הרב צבי וינברג

"וַיִּפְּץ ה' אֶת־מַשְׁעוֹ עַל־פְּנֵי כָל הָאָרֶץ" (בראשית י"א, ח')

ברש"י כתוב שדור המבול נאבדו מן העולם ודור הפלגה לא נאבדו מן העולם. אולם בחז"ל מובא שפעמיים הציף הקב"ה את העולם במים, פעם ראשונה בדור אנוש (נכדו של אדם הראשון) שהחלו לעבוד עבודה זרה והקב"ה הציף שליש מהעולם. ופעם נוספת בדור הפלגה שאמנם לא נאבדו אנשים מן העולם אולם גם אז הוצפו חלקים נרחבים נוספים בכדור הארץ. בבראשית רבה (פרשה כג אות ז וכן בירושלמי שקלים כו.) מובא דעה של תנאים שבדור אנוש הוצף העולם עד כפי ברבריא, ואח"כ בדור הפלגה הוצף עד עכו ויפו. ובהגהות הרד"ל (על המדרש שם) כתב ש"כפי ברבריא" זה המקום שנקרא "מיצרי גיברלטר" שהוא החיבור שבין ים התיכון לאוקיינוס, ועד שם הגיעו המים בדור אנוש,

ואח"כ בדור הפלגה התפרצו המים והציפו גם את כל אזור הים התיכון. וכתב שראה שכתבו חכמי הטבע דבר נפלא, שבמקום זה שמתאחד הים עם האוקיינוס, ניכר שיש זרימה חזקה של מים מכיוון האוקיינוס אל תוך הים התיכון, ולדעתי הוא על דרך "זכר עשה לנפלאותיו" שהניח הקב"ה זכר זה לעולם שיבינו באי עולם שהים הזה נעשה ממה שעלה האוקיינוס על גדותיו, וכתב שכ"כ בגט פשוט (סי' קכח סק"א) שכן ידוע להם, ע"כ. ועיין בשו"ת בצל החכמה (ח"ב סי' יב) שמביא ראייה ממדרש זה למה שכתב בשו"ע (או"ח רכח,א) שהרואה את הים הגדול (ים התיכון) יש לו לברך "עושה הים הגדול", ולא עושה מעשה בראשית, משום שלא היה בששת ימי בראשית, אלא הוצף לאחמ"כ במים. [ועיי"ש סי' יז מש"כ על דברי הרד"ל]. (קב ונקי)

מדוע קוף מחקה את מעשי האדם?

הרב צבי וינברג

"וַיִּאֱמְרוּ הֲבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרֵאשֻׁוֹ בְּשָׂמַיִם" (בראשית י"א, ד')

בסנהדרין (ק"ט ע"א) אמרינן שהכת שאמרה "נעלה ונעשה מלחמה" נעשו קופים ורוחות ושדים, וכן במדרש רבה (כג,ו) ד' דברים נשתנו בימי אנוש בן שת וכו' ונעשו פניהן כקופות. ולפי"ז מיישב המלאכת שלמה (כלאים ח,ו) מדוע דווקא הרואה פיל וקוף אומר ברוך משנה הבריות, הלא כל החיות משונות

בצורתן, אלא כיון שהם היו בתחילה בריות ואח"כ נהפכו לפילים וקופים (והראיה שקוף דומה לאדם ופיל מבין לשון בני אדם), לכן מברכים בראייתן ברוך משנה הבריות, (יל"ע דבגמ' ובמדרש מופיע רק שנהפכו לקופים ולא מוזכר פילים). ובשבט מוסר (פרק מ"ז) כתב שכיון שהקופים היו בתחילה אנשים לכן כשרואים מה שעושה האדם הם עושים כמוהו משום שנוטים לחזור לקדמותם. (קב ונקי)

איזה בעל חי לא תולש ממחובר בשבת?

הרב צבי וינברג

"וְהָיָה עֲלֶיהָ יוֹת טָרֵף בְּפִיהָ" (בראשית ח', י"א)

היעב"ץ בספרו מגדול עוז (בית מידות עליות הטבע) כתב שיש מופת על שבת חוץ ממה שהסמבטיון שובת, שהיונה אינה תולשת מהמחובר בשבת, ולפי"ז כתב בפרדס יוסף לפרש את הכתוב "ותבוא

אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה", שכל השבת לא תלשה רק לעת ערב, וזה הפירוש במה שמזמרים "יונה מצאה בו מנוח", שלא תולשת ממחובר בשבת. (קב ונקי)

מה הטעם על הריבוי המיוחד שיש בעולם לבהמות הטהורות יותר מהבהמות הטמאות?

הרב צבי וינברג

"מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה" (בראשית ז', ב')

בבית אלקים (להמבי"ט שער היסודות פרק מ"ט) כתב טעם לפי הסברא ולפי קבלת התורה, על הריבוי המיוחד שיש בעולם בבהמות הטהורות על הבהמות הטמאות. שאפי' שבכל יום שוחטים מהם הרבה והיה ראוי שהם יתכלו מהעולם, כי הם אינם פרים ורבים יותר מבהמות טמאות, ואם יש במדינה אחת למשל אלפים סוסים, יש כנגדם ארבעת אלפים בקר ועשרת אלפים כבשים ועזים [ועי"ש שמישב מה שקשה מחולין סג].

לפי הסברא: כי הם מושגחים יותר מלמעלה, כי יש בהם תועלת בחייהם ובמותם, בחייהם: בבהמה דקה גיזה וחלבה, ובגסה עבודה וחלבה, ובמותם: על ידי שחיטה הם נאכלים לכל אדם בכל מאכל, מה שאין כן בטמאים המשמשים האדם לרכיבה ולמשא, כי כיון שאין תועלתם כ"כ אין פרטי מיניהם מושגחים מלמעלה

שיתרבו כמו הטמאים.

ולפי קבלת התורה: שבא במצות נח בהכניסו לתיבה מכל החי מכל

בשר שנים מכל תביא אל התיבה וגו', ומכל הבהמה הטהורה שבעה שבעה. שלפי שהיה עתיד להתיר להם הבשר בצאתם מן התיבה והיה צריך שיהיו הטהורים רבים, לכל הצרכים אשר יש בהם תועלת בחייהם ובמותם כמו שכתבתי, גזרה חכמתו יתברך בעת כניסתם לתיבה שיהיו שבעה שבעה מן כל בהמה טהורה, וב' מן הטמאים.

ובצאתם מן התיבה למשפחותם פרו ורבו משם והלאה לפי הטבע, כל אחד כפי ערכו, מן הטמאים, זוג אחד בשנה אחת הוליד זוג אחד שניים, מן הטהורים ז' זוגים הולידו שבעה

אחרים או כפלים, וכן בכל שנה ושנה נתרבו הטהורים לפי ערכם הראשון המרובים אשר יצאו מן התיבה והטמאים לפי ערכם הראשון המועט אשר יצאו, ע"כ.

(קב ונקי)

התורם כליה, איזה כליה עדיף לתרום את הימנית או השמאלית?

הרב צבי וינברג

"כִּי יָצַר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו" (בראשית ח', כ"א)

בגמ' ברכות (סא). ת"ר שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו דכתיב (קהלת יב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו. וכתב רש"י: כליות יועצות. את הלב עשה כן, והלב מבין מה יש לו לעשות אם ישמע לעצת הכליות אם לאו. וכתב המהרש"א: והא דכתיב לב חכם

לימינו ולב כסיל לשמאלו, לא על הלב גופיה קאמה, אלא על ב' יועצי הלב.

ע"פ דברי חז"ל אלו נשאל הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א באחד שמוכן לתרום כליה, איזה יתרום, האם ימנית או שמאלית. וכתב (חישוקי חמד ברכות שם) שכיון שחז"ל אומרים שהכליה הימנית היא היועצת לטובה, יתכן שעדיף שיתרום את הכליה השמאלית.

(קב ונקי)

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

כל מה שרצית לדעת על הקשת בענן

הקשת בלילה, אם הוא צריך לברך את הברכה. ומביא ראייה מדברית התרגום יונתן שמתרגם: "ותתחמי קשתא ביממא", ומשמע מדבריו שהקשת נראית רק ביום. ולבסוף כתב מהרש"ם שאומנם בדרך כלל לא נראית הקשת בלילה, אלא לעיתים רחוקות, ומביא שרבי יהושע מבעלזא בירך על הקשת בלילה.

כל המסתכל בשלושה דברים עיניו כהות, והן: נשיא, הכהנים והקשת. חז"ל למדו זאת מהפסוק: "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם". רבנו חננאל כתב הסבר לכך, משום שבכל אלו באים להרהור בכבוד ה' ולכן אין לעיין בהם יותר מדי: אדם שרואה קשת בשמים, אין לו לספר זאת לחברו, משום מוציא דיבה, שמזכיר את עוונות בני האדם בעולם. ביערות דבש מפרש באריכות, שיש שני סוגי קשתות בעולם, קשת טבעית מזריחת השמש, ובעלת מראה תכלת לגמרי על ענין המבול.

(שבת ט"ש)

לאחר סיום המבול, הבטיח הקב"ה שלא יהיה מבול יותר וסימן לכך תהיה הקשת: "והיתה הקשת בענן וראייתה לזכר ברית עולם". הקשת נבראה בערב שבת בין השמשות ומזמן המבול הפכה לאות שלא יבוא מבול לעולם. כך כתב הר"י ברצלוני בפירושו לספר היצירה, כדי להוציא ממי שטועה ואומר שהקשת נבראה בימי נח, ולא היא אלא נבראה בבריאת העולם שהרי אין חדש תחת השמש.

השל"ה כתב בשם הרמ"א, כי הקשת לא נראית בלילה ורק ביום, ולכן לא נראתה הקשת בימי רשב"י מפני שאשר ישראל עושים רצונו של מקום יורדים הגשמים בליל רביעי, ובזמן רשב"י ירדו הגשמים בלילה ולא נראתה הקשת. אולם הרוקח מביא שהקשת נראית גם בלילה, וכן מעיד בעל "סדר הדורות" שבנת ת"ל נראתה הקשת בלילה כמו ביום, ויתכן שהוא נעשה בכח אור הלבנה, שהרי הקשת בדרך כלל משתקפת מקרני השמש. המהרש"ם מבערזאן דן בשו"ת שלו אודות מי שהזדמן לו לראות את

שאלות בפרשת השבוע

- מה טעם ראו חז"ל לפרסם גנותו של נח?
- מדוע לא הצליח נח להשפיע על בני דורו לטובה?
- מהו הקשר בין 'ריח הניחוח' ובין פושעי ישראל?
- האם היה אברהם חייב בכבוד אביו?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

נוכל לצייר שאם האדם היה צריך להעביר חבילה לאמריקה, כל מה שהיה עליו לעשות הוא להגיע לחוף הים, ולצוות על אחד הדגים הגדולים שיעמים על גבו את החבילה ויעבירנה לאמריקה

<<< המשך מעמוד 9

ראה בית מואר מרחוק

שהכלבים לא עשו לו מאומה, ולא האמינו למראה עיניהם. כדי להיות בטוחים בכך, הם פנו אל הצדיק ההוא ואמרו לו: 'אם ברצונך להישאר בחיים, יש לנו דרישה אחת ממך, והיא, שתחזור אחורנית ותצעד בשביל המרכזי המוביל אל הבית, ותחזור אלינו. אם תעשה כך, תינתן לך נפשך לשל'.

וכך היה. הצדיק עשה את דרכו בשביל ההוא, והכלבים לא פצו את פיהם, ולא עשו לו מאומה.

גם את המעשה הזה אפשר להסביר על פי המהלך של הלשם, שניתנה לצדיק ההוא שליטה על בעלי החיים כפי שהיה אצל האדם הראשון שקודם החטא.

(מתוך קול ברמה חשון תשע"ד)

לאחרונה פורסם מעשה נורא מתקופת השואה שארע עם אחד הצדיקים המפורסמים, שברח מהנאצים ימ"ש, ותעה בדרכו. הוא הלך והלך ביערות, עד שראה מרחוק בית מואר והתדפק על דלתו, ואז התבררה לו הטעות המרה.

הבית ההוא שימש ל... מפקדה של בכירי הנאצים. הצדיק ההוא נכנס ממש לתוך לוע - האריה. עוד זאת; לאחר מכן התברר שכדי לאבטח את עצמו ולסוכך על המפקדה מפני מבקרים בלתי צפויים, 'כיסו' המפקדים הגרמנים את השבילים שלפני המפקדה בעשרות כלבי טרף אימתניים, כדי שכל זר שייקלע למקום, ויבקש לחדור למפקדה, ייטרף על ידי הכלבים עזי הפנים.

הגרמנים שהבחינו ב'דג השמן' שנקלע למאורתם, נדהמו להיווכח

האם מותר למסור בגד למכבסה של גויים? ומדוע אסור למסור מודעה לעיתון של גויים לפרסום במשך חודש?

הרב יהודה יעקבזון

מותר ליהודי לשכור פועל גוי שיעשה עבורו מלאכה מסוימת, אף אם הגוי יעשה את המלאכה בשבת, ובלבד שהמלאכה תעשה מחוץ לבית היהודי, ותמסר בקבלנות - דהיינו שביד הגוי לבחור את זמן עשיית המלאכה, ולא בשכירות יום, בה הוא מוכרח לעשותה בשבת. אולם, אף כשהמלאכה נמסרת בקבלנות, אין לבקש מהגוי לסיימה בזמן מסוים, באופן שיוכרח לעבוד בשבת כדי לסיימה; ולכן, לדוגמה, אין למסור בגד למכבסה שבבעלות גוי בסמוך לכניסת השבת ולבקש שהבגד

יהיה מוכן במוצאי שבת, שכן באופן זה הגוי מוכרח לכבס את הבגד בשבת. ובדומה לכך אין למסור רכב לתיקון במוסך גוי בסמוך לשבת ולבקש שיסיימו את התיקון עד למוצאי שבת. ודוגמה נוספת המצויה מאד בחו"ל - אין למסור מודעה לפרסום בעיתון גוי במשך מספר ימים, כאשר אחד מהימים חל בשבת, שהרי הוא כמסכם עם הגוי על הדפסת המודעה בשבת.

[שו"ע או"ח רנב, ב, ס"ק יד; ביאורים ומוספים דרשו, 9]

על איזו צורה של קשת ניתן לברך את ברכת הראייה? מדוע לא ראוי לספר לאחרים שהקשת נראתה?

ומי מוגדר בפי חכמים כאחד שאינו חס על כבוד השי"ת?

הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע מסופר שלאחר המבול נשבע השי"ת לנח שלא יביא עוד מבול לעולם, ולאחר מכן חיזק את שבועתו באות ברית, כנאמה: "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן... אֶת קַשְׁתִּי בְּעָנָן... וְהָיָה בְּעָנָנִי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקַּשְׁתִּי בְּעָנָן, וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם... וְלֹא יְהִי עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל...". ועל פי דברים אלו תיקנו חכמינו ז"ל שהרואה את הקשת, יברך: "ברוך... זוכר הברית [ו]נאמן בבריתו וקיים בְּמַאֲמָרוֹ". ופירוש הברכה: "נאמן בבריתו" - שאינו מבטל את הברית אף שרבו הרשעים; "וקיים במאמרו", שאף אם אילו לא כרת על כך ברית, הריהו קיים במאמרו שאמר בתחילה, שלא יביא עוד מבול.

שמברכים אותן רק בחלוף שלושים יום מהראייה האחרונה, את ברכת הקשת מברכים מחדש על כל קשת, כיון שאין זו אותה הקשת שברך עליה בפעם הקודמת. ואם טרם התפזרו העננים מאז שראה את הקשת בפעם האחרונה - יש אומרים שאף על פי כן מברך שנית, ויש חולקים.

ואף שמותר להסתכל על הקשת כדי לברך עליה, אסור להביט בה יתר על המידה, כיון שיש בה ממראה עצם כבוד השכינה, כפי שנאמה: "קַמְרָאָה הַקַּשְׁתִּי אֲשֶׁר יְהִי בְּעָנָן בְּיוֹם הַגֹּשֶׁם כִּן מְרָאָה הַנֶּגְהָ סָבִיב הוּא מְרָאָה דְּמוֹת כְּבוֹד ה'". והפליגו חכמים בחומרת הדבר, ואמרו שהמסתכל בקשת נחשב כמי שאינו חס על כבוד קונו, וראוי לו שלא בא לעולם, ועיניו פהות.

וכיון שאם נראית הקשת בענן, יש בכך אפשרות לסימן רע שהעולם ראוי למבול, ורק מפני השבועה אין המבול בא - יש שכתבו שהרואה את הקשת בענן לא יספר על כך לאחרים, וכמבואר בגמרא שאין ראוי לפרסם בשורה רעה, על פי הכתוב במשלי: "וּמוֹצֵא דָבָר הוּא כְּסִיל". וכך כתב במשנה ברורה: "אין כדאי להגיד לחברו שיש קשת".

[שו"ע או"ח רכט, א, משנ"ב א-ה, וביה"ל ד"ה הרואה; ביאורים ומוספים דרשו, 1-2]

וצורת הקשת - כחצי עיגול. והמשנה ברורה מסתפק האם ניתן לברך את ברכת הראיה רק בראיית צורה שלמה של חצי עיגול, או אף בראיית קשת בצורה חלקית. ואם צורת הקשת כחצי עיגול, אלא שחלקה מוסתר מעין הרואה על ידי עננים, בניינים גבוהים, וכדומה - יש אומרים שבדאי מברך, ויש אומרים שאף זה בכלל הספק. ובניגוד לברכות ראייה אחרות, כגון הברכה על ראיית הים הגדול;

מדוע אין למסור את פרוסת 'המוציא' ביד? חלות שנדבקו זו לזו בשעת האפייה והופרדו - האם הן נחשבות כשלמות? ומי שברך 'מזונות' על יין - האם יצא ידי חובה?

דיני קדימה בפתיחת הסעודה

- כשכמה אנשים אוכלים יחד ואחד מוציא את כולם ידי חובתם בברכת 'המוציא', לא יטעמו השומעים מהלחם עד שיטעם ממנו המברך.
- כשכמה אנשים אוכלים יחד, ובעל הסעודה אינו עמהם, או שכולם בעלי הסעודה - יש לכבד את הגדול בחכמת התורה מביניהם לפתוח בסעודה ולברך.
- נאמר בתורה על הכהן: "קִדְּשֵׁנוּ", ומפרשים חז"ל: "לפתוח ראשון" - כגון בעליה לתורה, "ולברך ראשון" - להוציא את כולם ידי חובה, או לפתוח ראשון בברכה.
- בימות החול, אֲבָל אינו פורס את הלחם בעצמו, אלא אדם אחר פורס ונותן פרוסה בידו. ומי שאינו אֲבָל לא יתנו פרוסה בידו, כדי שלא יורע מזלו חלילה בנהגו מנהגי אֲבָלוֹת.

ברכת 'המוציא' על לחם שלם

- מצוה מן המובחר לברך 'המוציא' על לחם שלם; ולפיכך, אם יש לפניו לחם שלם ופרוס, יברך על השלם. ובשבת וביום טוב - חובה לברך על שני לחמים שלמים. ואם כבר חתכו את הלחם, ואין לחם אחר - אם ניתן לחבר את שני החלקים באמצעות קיסם וכדומה, באופן שיראה במבט רגיל כשלם, יש לחברם; ויש אומרים שרק בשבת וביום טוב צריך לחברם, כיון ששלמות הלחם היא חובה, כנ"ל.
- מי שיש לפניו לחם פרוס העשוי מקמח חָטָה, ולחם שלם העשוי מקמח כוסמין, או שיפון - יברך על הפרוס, כיון שהחטה היא מ'שבעת המינים' המפורשים בתורה.

'עֲרֵבוֹת' בברכות הנהנין

- אין אדם יכול להוציא אדם אחר ידי חובת ברכת הנהנין אלא כשהוא מברך על הנאת עצמו. וכלל זה אינו אמור באכילה או שתיה שהן חובה כחלק מקיום מצוה, ולכן יכול אדם להוציא אחרים ידי חובה בברכות 'בורא פרי הגפן' שבקידוש וההבדלה, וכן בברכות 'המוציא' בליל הסדר' על המצה ובסעודת ליל יום טוב של סוכות, אף כשאינו אוכל ושותה בעצמו.

"ברב עם הדרת מלך" בברכת 'המוציא' וברכת המזון

- כששני אנשים ויותר אוכלים סעודה יחד - אף אם כל אחד אוכל משלו - ראוי שאחד מהם יברך 'המוציא' ויוציא את האחרים ידי חובתם. ובזמננו, על פי רוב כל אחד מברך לעצמו.
- הדין האמור, שראוי שהאחד יוציא את כולם בברכת 'המוציא', הוא רק כשאוכלים בדרך של קביעות לסעודה משותפת, דהיינו, שקבעו מקום לאכילתם, ויושבים, ומקובצים יחד.
- כאמור, שנים שאוכלים יחד - ראוי שהאחד יוציא את חברו, והדברים אמורים דווקא בברכת 'המוציא', אבל בברכת המזון - ראוי שכל אחד יברך בעצמו.

שינויים וטעויות בברכות

- מי שברך 'שהכל' על כל מאכל או משקה, יצא ידי חובתו. וכן מי שברך 'מזונות' על כל מאכל או משקה - למעט מים ומלח - יצא ידי חובתו, כיון שכולם זנים את הגוף.
- במקרה הצורך מותר לברך בכל שפה שהיא, בתרגום מדויק של נוסח הברכה; ובדיעבד יוצאים ידי חובה בהזכרת שם ה', ומלכות ה', ועיקר תוכן הברכה.
- רוב הברכות הן מדרבנן, ולכן המסופק אם בָּרַךְ אותן אינו שב ומברך, שהרי 'ספקא דרבנן לקולא'. אולם, בניגוד לספקות אחרים, בספק זה אסור להחמיר ולברך, כיון שזהו ספק 'ברכה לבטלה'.

